

Algemene reactie

- Het is door de energietransitie en de aanhoudende economische groei in korte tijd heel erg druk geworden op het elektriciteitsnet. Zo druk dat het net op steeds meer plekken in Nederland de maximale capaciteit bereikt, dit speelt ook in een deel van Amsterdam.
- Op plaatsen waar het net vol is komen grootverbruikers van elektriciteit die zich in zo'n gebied willen vestigen op een wachtlijst, net als bestaande partijen die meer elektriciteit willen contracteren. Zouden we dat niet doen, dan ontstaan er storingen die de stroomvoorziening van alle aangesloten consumenten en ondernemers in gevaar brengt.
- Liander vindt het vervelend als klanten langer moeten wachten op de gewenste capaciteit dan verwacht en werkt net als de andere netbeheerders hard aan de uitbreiding van het net. Zodra het net is uitgebreid kunnen ook deze partijen de gewenste capaciteit krijgen. Tegelijk met de uitbreiding van het net werkt Liander samen met de gemeente aan innovaties en slimme oplossingen om het net efficiënter te gebruiken.
- In 2018 heeft Nederland zich achter de duurzaamheidsdoelstellingen van Parijs geschaard, dit heeft in Nederland geresulteerd in het Klimaatakkoord
- Sinds 2018 brengt Liander samen met de gemeente in beeld wat dit i.c.m. woningbouwplannen, opkomst datacentra en aanhoudende economische groei voor het elektriciteitsnet van de stad betekent. Zo werken Liander en de gemeente nauw samen aan een toekomstbestendig elektriciteitsnet. Met als resultaat o.a. de Thematische Studie Amsterdam (2018, publicatie begin 2019; TSA 2.0 in 2020 en publicatie in 2021) en het samenwerkingsverband Elektriciteitsvoorziening Amsterdam (EVA).
- In 2021 ontstonden er in navolging van veel andere plaatsen in Nederland ook knelpunten op het Amsterdamse elektriciteitsnet. Dat die knelpunten er zouden komen was duidelijk gebleken uit de Thematische studie, alleen niet waar en wanneer omdat het een verrassing blijft welke ondernemer waar op welk moment grote aanvragen voor (extra) elektriciteit doet, bijvoorbeeld omdat hij/zij van aardgas overstapt op (groene) elektriciteit.
- De ontwikkelingen bleken nog sneller te gaan dan we dachten, dit verraste ook Liander. Zomer 2021 moest Liander de eerste knelpunten op het Amsterdamse net afkondigen, hier had het net zijn max capaciteit bereikt
- Dat we toentertijd niet direct samen met de gemeente op stoom waren was lastig, maar ook inherent aan de start van een grote transitie.
- Om samen nog beter te kunnen anticiperen op de nieuwe situatie hebben de partijen samen een Taskforce opgericht en een plan van aanpak voor de uitbreiding van het net opgeleverd, het ontwikkelingskader.
- Met de kennis van nu kunnen we concluderen dat we in het verleden niet breed genoeg hebben gewaarschuwd dat het net op termijn op plaatsen ging vollopen.
- Liander werkt hard aan de uitbreiding van het Amsterdamse elektriciteitsnet en lost knelpunten op. Daar ontstaat dan weer extra capaciteit op het net waardoor grootverbruikers op de wachtlijst aangesloten kunnen worden. Daarnaast zullen er ook nieuwe knelpunten bijkomen. Deze situatie zal naar verwachting zeker tot 2030 aanhouden.

1. *Herkent Liander zich in de bewoording van de gemeente in de vrijgegeven stukken?*

Dat het elektriciteitsnet door de verwachte extra vraag naar elektriciteit vanwege de energietransitie, woningbouwambitie, digitalisering en aanhoudende economische groei op plaatsen de maximale capaciteit zou gaan bereiken was voor Liander duidelijk en ook beschreven in de Thematische studie Amsterdam. Waar en wanneer dit zou gaan gebeuren was niet te voorspellen. De snelheid van het aantal extra aanvragen van grootverbruikers van elektriciteit heeft ook Liander verrast; het was een duidelijke trendbreuk. Deze extreem snelle groei was niet voorzien, het resultaat was dat Liander op sommige stations eerder congestie heeft moeten afkondigen dan verwacht. Dat vindt Liander erg vervelend voor de grootverbruikers die op een wachtlijst zijn beland.

Liander had de afgelopen decennia te maken met een gestage groei van het elektriciteitsnet. Er was geen schaarste, zo nu en dan was er een extra elektriciteitsstation, transformatorhuisje of kabel nodig. Door de maatregelen in het in 2018 getekende Klimaatakkoord in combinatie met woningbouwambitie, digitalisering

en aanhoudende economische groei is alles in een extreme versnelling gekomen. Om samen beter te kunnen anticiperen op de nieuwe situatie zijn de partijen nieuwe samenwerkingsvormen gestart. Zo is een Taskforce opgericht dat inmiddels een plan van aanpak voor de uitbreiding van het net heeft opgeleverd, het ontwikkelingskader.

2. Waarom heeft Liander de gemeente te laat en onvolledig geïnformeerd over de congestieproblematiek vorig jaar zomer?

Liander en de gemeente Amsterdam werken sinds 2018 samen om de extra vraag naar elektriciteit van grootverbruikers in kaart te brengen. Uit de gezamenlijke studies bleek dat het net op plaatsen ging vollopen. Waar en wanneer was moeilijk te voorspellen. De snelheid waarmee dit is gebeurd heeft ook Liander verrast. Liander had achteraf gezien in een eerder stadium beter en breder kunnen communiceren over de naderende congestie en de consequenties van congestie duidelijker benoemen. Dat proces is na die tijd dan ook verbeterd.

3. Welke relatie met kapitaalversterking kan worden bedoeld bij het afkondigen van congestie, zoals de gemeente suggereert?

Er is geen relatie tussen de kapitaalversterking en het afkondigen van congestie in Amsterdam. In andere delen van haar werkgebied had Liander al veel eerder congestie afgekondigd.

De energietransitie en het Klimaatakkoord en de impact daarvan op onze taak als netbeheerder zijn aanleiding geweest om in het najaar van 2020 gesprekken met onze grootaandeelhouders, waaronder de gemeente Amsterdam, op te starten over versterking van de kapitaalstructuur van Alliander. Vanaf oktober 2020 heeft Alliander onderzocht op welke wijze in de kapitaalbehoefte van Alliander kan worden voorzien en welke rol aandeelhouders hierin kunnen spelen. Op basis van deze gesprekken heeft Alliander op 31 mei 2021 aan de aandeelhouders gevraagd om de kapitaalstructuur te versterken met een waarde van € 600 miljoen. De grootaandeelhouders waren volledig op de hoogte van het moment waarop het verzoek aan alle aandeelhouders is voorgelegd.

4. Kunnen jullie specificeren wat de oorzaak nou is geweest in Noord? Wat wordt bedoeld met de lage temperatuur warmtevoorziening? Betreft dit in nieuwbouw of bestaande bouw? Klopt het dat de gemeente en jullie dit in 2018 al wisten - zoals in de stukken staat -? Zo ja, hoe kan het dat Liander hier dan toch door overvallen was?

Liander had toentertijd weinig ervaring met lage temperatuurwarmtenetten. Wij hebben de elektriciteitsvraag voor het warmtenet in Buiksloterham onderschat, waardoor er te weinig vermogen beschikbaar was. Op dit moment worden extra kabels gelegd. Dit is complex omdat we op verschillende plekken onder het water door moeten. Volgend jaar zomer heeft het MS-net weer voldoende capaciteit.

5. Denkt Liander dat de klimaatplannen van de gemeente, vooroplopen in Nederland, haalbaar zijn nu congestie een steeds groter probleem wordt?

De overgang naar een duurzaam energiesysteem is een grote opgave voor de netbeheerders, ook voor Liander. Om de doelen te halen is het belangrijk dat alle betrokken partijen samen met de netbeheerders langjarig vooruit kijken zodat de netbeheerders het net tijdig kunnen klaarmaken voor de veranderingen. Als Liander tijdig weet wat waar komt, dan kan Liander extra elektriciteitsstation bouwen, extra kabels leggen en transformatorhuisjes plaatsen. De realisatietijden lopen wel enorm op door het historisch grote werkpakket van de netbeheerder, tekort aan technici en materialen.

6. Waarom (wil)de Liander de boodschap verkondigen dat het mogelijk wat jullie betreft te snel gaat met de transitie in de stad? Waarom heeft Liander ervoor gekozen dit niet toch te communiceren?

De context van deze opmerkingen gaat over de afstemming die er is geweest tussen de Liander en gemeente Amsterdam over de voorgenomen communicatie over het ontstane tekort aan netcapaciteit. Liander wilde de congestie in Amsterdam als voorbeeld gebruiken in de landelijke communicatie over netcongestie. Onderdeel van deze landelijke netcongestie voor Liander is ook de snelle opkomst van wind- maar met name zonnestroom. In Amsterdam veroorzaakt de opwek van wind- en zonnestroom geen netcongestie en daarom wilde gemeente Amsterdam dit niet terugzien in lokale communicatie. In de lokale

communicatie over netcongestie in Amsterdam is toen besloten duurzame opwek buiten beschouwing te laten.

7. Deelt Liander de mening dat het een - zoals de gemeente zegt - organisatie is die "lang studeert op oplossingen binnen het eigen handelingsperspectief" en "problemen niet snel genoeg meldt en geen hulpvragen stelt of buiten eigen handelingsperspectief zoekt om zaken op te lossen"? Zo nee, kunt u onderbouwd beargumenteren waarom dit niet zou kloppen? Zo ja, is er sinds de zomer vorig jaar iets veranderd binnen Liander?

Voordat Liander congestie aankondigt doet het onderzoek naar technische maatregelen om congestie te voorkomen. Denk hierbij aan het onderzoeken van de belastbaarheid van onze installaties of het verschakelen en verdelen van het vermogen binnen ons eigen netwerk. Wanneer er eenmaal congestie is afgekondigd doet Liander onderzoek naar congestiemanagement, het afstemmen van vraag en aanbod onder grootverbruikers in congestiegebied. Dit zijn maatregelen die de netbeheerder zelf moet uitvoeren.

Daarnaast zet Liander vol in op innovaties en slimme oplossingen om het net efficiënter te gebruiken. Hierbij betreft Liander alle relevante partijen. Liander doet dat op verschillende plaatsen in zijn werkgebied, afhankelijk van de situatie en mogelijkheden. Zo start Liander met het bedrijfsleven een pilot in het gebied dat het Amsterdamse elektriciteitsstation Westhaven van stroom voorziet.

Liander is als netbeheerder gebonden aan wet- en regelgeving. Deze komt nog uit de vorige eeuw en is niet gemaakt voor de snelle ontwikkelingen zoals de energietransitie die nu plaatsvinden. De nieuwe energiewet - die naar verwachting eind van dit jaar van kracht wordt - biedt verruimde mogelijkheden voor het uitvoeren van congestiemanagement.

Binnen de taskforce Amsterdam is ook aandacht voor het denken buiten geregleerde kaders. Hierin wordt vanuit innovatief perspectief gewerkt aan oplossingen om de schaarse ruimte op het net beter te verdelen. Hierbij worden ook oplossingen bekeken die buiten de geregleerde kaders van de netbeheerder vallen. Denk hierbij aan het inzetten van opslag of slimme toepassingen 'achter de meter' door bijvoorbeeld energiemanagementsystemen.

Andere resultaten van de taskforce:

- Door het toepassen van technische maatregelen is het maximale vermogen van een aantal stations verhoogd. Met name voor het station Westhaven leidt dit tot ca. 15% extra vermogen waarmee klanten op de wachtlijst alsnog capaciteit krijgen toegewezen.
- Verkorten van de doorlooptijd voor het realiseren van netuitbreidingen door standaard procedures aan te passen. Concreet laten de gemeente en Liander procedures meer parallel lopen waar deze eerder volgordeelijk plaatsvonden. Zo is voor een aantal stations inmiddels begonnen met de engineering terwijl een aantal ruimtelijke procedures nog niet afgerond zijn.
- In overleg met klanten wordt gekeken of beschikbare capaciteit slimmer verdeeld kan worden waardoor meer klanten aangesloten kunnen worden.

8. Hoe gaat de samenwerking met de gemeente nu? Welke concrete stappen zijn er gezet? Kunt u dit onderbouwen met voorbeelden?

Om de snelle en grote vraag naar elektriciteit op te kunnen vangen en knelpunten op het elektriciteitsnet te verhelpen hebben de gemeente Amsterdam, Port of Amsterdam en de netbeheerders Liander en Tennet een gezamenlijke Taskforce gevormd. De Taskforce focust op versnelling van netuitbreiding, het verdelen van de schaarse ruimte op het net en slimme korte termijn oplossingen om de congestieproblematiek te verzachten.

Een belangrijk resultaat van de intensieve samenwerking is het Ontwikkelingskader 2035. Hierin beschrijven de gemeente Amsterdam, Liander en Tennet hoe de hoofdinfrastructuur tot 2035 er uit kan komen te zien. Het gaat daarbij om 29 nieuwe elektriciteitsstations en 12 uitbreidingen.

Daarnaast is de onderlinge samenwerking sterk verbeterd:

- Informatie voorzieningen is beter ingeregeld
- We werken bij elkaar op locatie samen
- Er wordt gewerkt aan integrale planning, zodat iedereen weet wie wat doet en wanneer

9. *Is Liander er met de gemeente al uit over wie er opdraait voor de meerkosten bij onderstations in Amsterdam?*

Hierover zijn we nog in gesprek met de gemeente Amsterdam. Verwachting is dat daar in de loop van dit jaar duidelijkheid over komt.

10. *Hoe is de situatie nu met het bouwen van onderstations? Loopt dat op schema? Zo ja, kunt u dit onderbouwen? Zo nee, kunt u vertellen welke gevolgen dit heeft?*

De snelheid van de ontwikkelingen ligt hoger dan de snelheid waarmee wij en Tennet het net kunnen uitbreiden. Daarom geven wij ook aan dat er tot 2030 knelpunten worden opgelost, maar er ook nieuwe knelpunten zullen ontstaan. In 2022 en begin 2023 verwachten we een aantal netuitbreidingen in bedrijf te nemen. Daarnaast werken de netbeheerders, Port of Amsterdam en de gemeente Amsterdam in het kader van de taskforce aan een gezamenlijke planning van alle projecten uit het ontwikkelingskader. Op basis hiervan zal ook gekeken gaan worden naar mogelijkheden om de uitbreiding van het net te versnellen.

11. *Kunt u deze passage "Door in Amsterdam meer te doen dan dat we in de rest van het verzorgingsgebied doen komt de maakbaarheid en betaalbaarheid van de energietransitie onder druk te staan" verduidelijken?*

Grote steden zoals Amsterdam zijn zowel onder als boven de grond erg vol. Daarmee is het werk voor een netbeheerder daar zeer complex. Wanneer er bijvoorbeeld vanuit stedenbouwkundig oogpunt extra eisen worden gesteld aan de vormgeving van infrastructuur voor een zorgvuldige inpassing, dan kost dat extra engineering capaciteit in het ontwerp van onze verdeelstations. Dat betekent dat we deze additionele capaciteitsinzet niet elders in ons verzorgingsgebied kunnen inzetten.